

PODDUKLIANSKY

KNIHOVNÍK

Ročník 4 číslo 2

2013

Časopis Podduklianskej knižnice vo Svidníku

**Slávnosti kultúry Rusínov-Ukrajincov
Slovenska**

OBSAH

<i>Knižnica pre všetkých.....</i>	<i>1</i>
<i>Naše aktivity.....</i>	<i>1</i>
<i>Oddelenie ako ho (ne)poznáte.....</i>	<i>9</i>
<i>Regionálne osobnosti – Štefan Hanuščin.....</i>	<i>11</i>
<i>Police plné kníh.....</i>	<i>13</i>
<i>Jazykové omyly.....</i>	<i>15</i>
<i>Viete, že...?.....</i>	<i>16</i>
<i>Zaujímavosti zo sveta kníh alebo iné kuriozity.....</i>	<i>17</i>
<i>Výrazy, ktoré preklenuli tisícročia.....</i>	<i>18</i>
<i>Netradičné knižnice.....</i>	<i>19</i>
<i>Čas na zábavu.....</i>	<i>20</i>

Knižnica pre všetkých

Naše aktivity

Podduklianska knižnica sa tohto roku zapojila do medzinárodného podujatia **Noc s Andersenom**, venovanému 208. výročiu narodenia svetoznámeho dánskeho rozprávkara Hansa Christiana Andersena, ktoré sa na Slovensku koná už od roku 2002 a nesie sa v duchu pozitívneho vzťahu k čítaniu a láske ku knihám. Prvýkrát sme sa do tejto akcie zapojili v roku 2005 no a po niekoľkých rokoch sme si to tohto roku zopakovali. Tohto stretnutia, ktoré sa konalo večer a v noci z piatka na sobotu (**5.4.-6.4.2013**) sa zúčastnilo dvadsaťpäť detí vo veku od 7 do 10 rokov. Deti strávili v knižnici tajuplnú noc plnú zábavy, dobrodružstiev, ale aj prekvapení, ktoré sme pre nich pripravili. Sprievodkyne týmto večerom, dvojčičky Danka a Janka, najprv všetkým deťom rozдали menovky a potom s ich

pomocou otvorili čarovný rozprávkový kufrík, ktorý so sebou doniesli a oboznámili deti s programom tohto stretnutia. A že program to

bol bohatý mohli sa deti presvedčiť na vlastné oči. Najprv medzi nich zavítali „potulní herci“ so svojim divadielkom, ktorí pod vedením učiteľky Dariny Markovej predviedli dramatizáciu Rozprávky o psíčkovi a mačičke, potom sa na chvíľu prostredníctvom Andersenovej rozprávky Škaredé káčatko v podaní učiteľky MŠ Tatiány Kaliňákovskej ponorili do magického rozprávkového sveta, rozprávkového príbehu, ktorý predstavil škaredé kačiatko, ktoré ostatní odstrkujú a smejú sa mu. Po tejto rozprávke nasledovalo sadenie

stromčeka a potom medzi deti prišiel Jozef Leľo, čestný občan mesta Svidník a bývalý dlhoročný kronikár, ktorý deťom porozprával nielen o histórii nášho mesta a okolia, o archeologických vykopávkach, ale aj o prvej a druhej svetovej vojne, o povojnovom živote v meste a o jeho súčasnosti. Navštívil nás aj kaplán Viktor Baltés. Okrem toho sa deti vytancovali

a vyskákali do sýtosti na karnevale masiek, spojenej s diskotékou, hádali rôzne činnosti, ale aj povolania, ktoré im predvádzali mímovia, hľadali na poličkách ukryté rozprávkové knihy, vypočuli si rozprávku na dobrú noc a potom už na nich čakali ich spacáky a spánok medzi knihami. Ráno sa deti po rannej hygiene s chuťou pustili do raňajok no a potom už nastalo lúčenie a odchod domov. Veríme, že sa deťom celé podujatie páčilo a že sa možno takto stretneme zasa o rok.

Koncom minulého roka, niekoľko dní pred Vianocami, a to 20. decembra 2012 sa v Podduklianskej knižnici uskutočnil krst

básnickej trojzbičky **...a život ide ďalej**, ktorej autorkou je Mária Soročinová zo Svidníka. Krstu sa zúčastnil primátor mesta Ján Holodňák, riaditeľ knižnice Kamil Beňko a ďalší hostia. Na toto podujatie voľne nadväzuje stretnutie študentov stredných škôl v meste Svidník s autorkou tejto prvotiny, ktoré sa uskutočnilo **16. apríla 2013** takisto v knižnici. Mária Soročinová im porozprávala o sebe, svojej rodine, o tom, námety na svoje básne, o svojich o viere, láske a fantázii. Autorka jednotlivé básne tejto zbičky predstavila vlastným prednesom.

kde čerpala pocity, túžbach, ale aj

Vyhodnotenie regionálnej výtvarnej súťaže **Z riše rozprávok** sa uskutočnilo **7.5.2013**

Výtvarné práce hodnotila porota v tomto zložení:

Predseda: Ing. Bibiána Džubaková

Členovia: Nadežda Mičáková

Mgr. Anna Popiková

I. kategória: Výtvarné práce

1. miesto **ŠKD pri ZŠ Ladomirová**
2. miesto **Viktória Šlivovičová, ŠKD pri Spojenej škole, ZŠ Svidník**
Denis Cina, ŠKD pri ZŠ Ladomirová
3. miesto **Michaela Rimová, ŠKD pri CZŠ sv. Juraja Svidník**
4. miesto **Petra Pasztorová, ŠKD Pri Spojenej škole, ZŠ Svidník**
Natália Dičková, ŠKD Pri Spojenej škole, ZŠ Svidník

II. kategória: Kombinovaná technika

1. miesto **Kolektívna práca, 1. odd., ŠKD pri ZŠ Komenského Svidník**
2. miesto **Kolektívna práca, 1. odd., ŠKD pri ZŠ Komenského Svidník**
Kolektívna práca, 2. odd., ŠKD pri ZŠ Komenského Svidník
3. miesto **Kolektívna práca, ŠKD pri ZŠ Ladomirová**
Kolektívna práca, 2. odd., ŠKD pri ZŠ 8. mája Svidník

III. kategória: Rozprávkové postavičky

1. miesto **Kolektívna práca, ŠKD pri ZŠ Ladomirová**
2. miesto **Kolektívna práca, 1. odd., ŠKD pri ZŠ Komenského Svidník**
3. miesto **Kolektívna práca, 3. odd., ŠKD pri ZŠ 8. mája Svidník**

So zdravým životným štýlom, kultom krásy a mladosti úzko súvisí zdravá výživa, ktorá sa v posledných rokoch stále viac a viac dostáva do povedomia ľudí. Že cieľom zdravej výživy je zlepšiť naše zdravie a udržať ho čo najdlhšie, že väčšina ľudí význam zdravej výživy podceňuje, že zdravá výživa môže rozhodnúť o našom telesnom i duševnom zdraví, že náš život ovplyvňuje aj kvalita stravy, o tom, ale aj o iných zaujímavých a poučných veciach súvisiacich s touto problematikou prišla **10. mája 2013** do knižnice medzi študentov Obchodnej akadémie porozprávať Jarmila Ilčíková z predajne Bio potraviny Corpo Sano Svidník.

Útla 40-stranová kniha pedagóga, publicistu, odborníka v oblasti štylistiky, morfológie a teórie vyučovania slovenského jazyka **Jána Kopinu Posunok s posmešníkmi** bola hlavnou témou stretnutia spomínaného autora so svojimi mladými priaznivcami, ktorí sú aj vo väčšine prípadov hlavnými protagonistami tejto knihy. K životu žiakov a študentov okrem každodenných školských povinností neodmysliteľne patrí obdobie radosti a oddychu ako aj večný boj roztopašnej mladosti s múdrou

dospelosťou – učiteľom. Táto roztopašnosť sa najviac prejavuje v neodmysliteľných žiackych prerieknutiach, vtipných nezmysloch, skomoleninách a úsmevných novotvaroch. Veď akýže by to bol študent a žiak, keby nemal na rováši hoci len maličké lapajstvá, rôzne huncútstva či humorné zážitky.

prostredia spoločenské diania, životné skúsenosti nezaprie učiteľa, Rodák z Chotče, a pôsobí vo Vranove ôsmich monografií. Táto prezentovaná **13. mája 2013**

Okrem témy školského autor reaguje aj na rôzne ale využíva aj bohaté a určite v sebe jazykovedca a literáta. ktorý dlhé roky žije nad Topľou, je autorom kniha, ktorá bola v knižnici pre študentov stredných škôl

v meste Svidník, nadviazala na zbierku Z každého rožku trošku, ktorá vyšla v roku 1998. O tom, že podujatie bolo vydarené svedčí aj smiech, ktorý sa ozýval v priestoroch knižnice, veď kto by sa nezasmial keď počuje napríklad výrok: Vysvedčenie Papier znesie všetko; Zborovňa – čím žije? Prípravný tábor na križiacku výpravu; Škola napreduje? Keď už nemáme aktívnych žiakov máme aspoň interaktívne tabule.

V dňoch 20.5.-26.5.2013 sa vo Svidníku po prvýkrát konalo nové podujatie, a to Rusínsky festival – festival kultúry Rusínov Slovenska, ktorého hlavným organizátorom je Okresná organizácia Rusínskej obrody vo Svidníku a spoluorganizátormi mesto Svidník a Podduklianske osvetové stredisko. Počas tohto týždňa návštevníci festivalu mali možnosť navštíviť rôzne výstavy, divadelné predstavenia, zúčastniť sa besied o rusínskej kultúre, zažiť premietanie filmov a hlavne vystúpenia folklórnych súborov a hudobných kapiel. Do tohto podujatia bola zapojená aj Podduklianska knižnica, v ktorej sa **22. mája 2013** vystriedalo niekoľko podujatí. O 10.00 hod. to bola beseda pre deti svidníckych materských škôl a základných škôl 1. stupňa a ich pedagógov,

Anna stredných Prešovskej Koporová tretieho rusínskeho a geografického vývoja Rusínov. Obidve prednášateľky boli z Ústavu rusínskeho jazyka a kultúry Prešovskej univerzity. Posledným podujatím tohto dňa v knižnici bolo slávnostné uvedenie knihy do života, a to knihy už zosnulého Nikolaja Burjaka **Bájky Nikolaja Burjaka**, ktorú „pokrstil“ Ing. Ján Holodňák, primátor mesta Svidník spolu s Ing. Mironom Mikitom, zástupcom primátora za prítomnosti dcéry autora pani Goczovej (Burjakovej) s manželom zo Zyndranowej v Poľsku. Tieto bájky sú inšpirované skutočnými udalosťami zo života autora a vydané po jeho smrti dcérou Máriou. Kniha je napísaná v rusínskom jazyku.

kde im autorka detských básničiek s tematikou zvieratiek a prírody Ľudmila Šandalová spolu s garantom projektu, doc. PhDr. Annou Pliškovou, PhD., odprezentovala detskú ilustrovanú knihu básni **Podťe d'ity, što vám povim**, ktorá vyjde v rusínskom jazyku. Kniha má detskému čitateľovi priniesť potešenie, ale zároveň poskytnúť deťom, rodičom a učiteľom vhodný pomocný učebný prostriedok pri osvojovaní a rozvoji rusínskeho jazyka. Doobeda ešte PhDr. Plišková, PhD. predstavila študentom škôl možnosti štúdia karpatorusinistiky na univerzite a poobede PhDr. Kvetoslava priblížila svojim poslucháčom perspektívu národného obrodzenia v kontexte etnografického

Anna stredných Prešovskej Koporová tretieho rusínskeho a geografického vývoja Rusínov. Obidve prednášateľky boli z Ústavu rusínskeho jazyka a kultúry Prešovskej univerzity. Posledným podujatím tohto dňa v knižnici bolo slávnostné uvedenie knihy do života, a to knihy už zosnulého Nikolaja Burjaka **Bájky Nikolaja Burjaka**, ktorú „pokrstil“ Ing. Ján Holodňák, primátor mesta Svidník spolu s Ing. Mironom Mikitom, zástupcom primátora za prítomnosti dcéry autora pani Goczovej (Burjakovej) s manželom zo Zyndranowej v Poľsku. Tieto bájky sú inšpirované skutočnými udalosťami zo života autora a vydané po jeho smrti dcérou Máriou. Kniha je napísaná v rusínskom jazyku.

V priestoroch hudobného úseku Podduklianskej knižnice sa **23. mája 2013** uskutočnilo milé

podujatie pod názvom **Za slniečka, skoro zrána** -

prednes básní detí materských škôl v meste Svidník. Toto podujatie prebehlo v spolupráci s pani učiteľkami, ktoré venovali svoj čas príprave týchto detí recitáciu. Deti boli odvážne pred svojimi kamarátmi, ale aj za to vyslúžili, im vyčaril na tváre potešil aj ich srdiečka. Chlapci hájili česť svojich materských škôl, si prišli nielen po diplom, ale aj po sladkú odmenu.

na a prednes básní potlesk, ktorý si úsmevy a určite a dievčatká, ktorí v závere zaslúžene odmenu.

recitáciu. Deti boli odvážne pred svojimi kamarátmi, ale aj za to vyslúžili, im vyčaril na tváre potešil aj ich srdiečka. Chlapci hájili česť svojich materských škôl, si prišli nielen po diplom, ale aj po sladkú odmenu.

7. júna 2013 zavítal do knižnice medzi svojich čitateľov vedecký pracovník, biológ, publicista a spisovateľ v jednej osobe **Gustáv Murín**, ktorý sa s prítomnými podelil so svojimi zážitkami, nielen zo svojich ciest po svete, ale aj s vtipnými príbehmi a zážitkami zo svojho života i zo života svojich známych. Okrem iného sme sa čo-to dozvedeli napr. aj o slovenskom podsvetí, mafiánskych bossoch, lebo tieto témy autor veľmi precízne zúročil v knihách Gorily v podsvetí, Boss všetkých bossov Mikuláš Černák, Mafia na Slovensku alebo Mafia v Bratislava. Gustáv Murín načrel aj do takých tém, ako je manželstvo, dlhovekosť, životospráva, obezita, chudnutie, staroba. Jeho poviedky a eseje boli preložené do češtiny, ukrajinčiny, chorvátčiny, rumunčiny a angličtiny.

Slávni slovanskí vierozvestci, sv. Cyril a sv. Metod, tvoria v dejinách Slovanov a zvlášť Slovákov jednu z najdôležitejších kapitol.

Pochádzali zo Solúna (Thessaloniké) (leží v terajšom severnom Grécku, vtedajšej Byzantskej ríši). Pretože v ich okolí žilo mnoho Slovanov, predpokladá sa, že obaja dobre poznali slovanské jazyky. Roku 863 Konštantín a Metod spolu s niekoľkými spoločníkmi opustili svoju rodnú zem, aby prišli na Veľkú Moravu a šírili tu kresťanstvo a kultúru. K ich odkazu sa dnes hlásia všetci Slováci bez rozdielu náboženskej či politickej príslušnosti. Význam ich misie a ich prínos k rozmachu

kresťanstva v Európe vyzdvihol v roku 1980 svätý otec pápež Ján Pavol II., keď ich vyhlásil za spolupatrónov Európy. Uctievať si ich ako tých, ktorí stáli pri kultúrnom a náboženskom zrode nášho národa. Ich vplyv – dedičstvo otcov, ako zvykneme hovoriť – cítiť dodnes. Aj keď sviatkov sv. Cyrila a sv. Metoda slávime na Slovensku 5. júla, v Podduklianskej knižnici sa slávil už **13. júna 2013**, a to súťažou, ktorá bola venovaná týmto dvom vierozvestcom. Súťažili žiaci 7. ročníkov a to z CZŠ sv. Juraja a základných škôl na ulici Karpatskej a Ul. 8. mája. V prvom kole bola súťaž vyrovnaná, v druhom však už nie všetkým súťažiacim otázky sadli. Po doplňujúcich otázkach, družstvám, ktoré mali rovnaký počet bodov, sa víťazmi stali súťažiaci zo školy na ulici Karpatskej, druhé miesto získala CZŠ a tretí boli žiaci Základnej školy na Ulici 8. mája.

Slávnosti kultúry Rusínov-Ukrajincov Slovenska vo Svidníku majú 59-ročnú tradíciu a zaraďujú sa k najstarším národnostným podujatiam svojho druhu na Slovensku. Od piatku až do nedele si mladší i starší mali možnosť vychutnať pestrý program, v ktorom nechýbal folklór, stretnutie s literátmi, detské súťaže ale aj výstava. Na pôde

Podduklianskej knižnice sa v piatok **14. júna 2013** v dopoludňajších hodinách, na podujatí **Okrúhly stôl ukrajinských spisovateľov** zišli ukrajinskí spisovatelia Slovenska, a to Ivan Jackanin, Nadežda Varcholová, Július Paňko, Štefan Hostiňák a Milan Bobák s ukrajinskými spisovateľmi Ukrajiny Vasylom Hustim, Miroslavom Dočyncom a riaditeľom vydavateľstva Karpaty v Užhorode Viktorom Braslavcom. Spisovatelia vo svojich vystúpeniach predstavili svoju literárnu tvorbu, hovorili o súčasnej ukrajinskej próze a plánoch do budúcnosti.

**Z ďalších podujatí konaných v mesiacoch apríl – jún 2013
môžeme ešte spomenúť:**

- **Z klenotnice slovenskej literatúry** – hodina slovenskej literatúry pre študentov Spojenej školy - hotelovej akadémie o Andrejovi Sládkovičovi, jeho živote a tvorbe
- **Zápis prvákov do knižnice** (ZŠ na Ul. Karpatskej)
- **O Rómovia, Rómovia...** beseda pre žiakov Základnej školy v Nižnom Mirošove
- **Deň stromov** – sadenie stromčeka pri knižnici
- **Podďte s nami do prírody** (ŠK pri ZŠ Ul. 8. mája)
- **My Rómovia** – beseda pre komunitné centrum
- **Keď pôjdeš horou** – beseda pre žiakov 3. ročníkov na Ul. 8. mája
- **Z poľovníckej kapsy** – beseda o knihe pre štvrtákov ZŠ na Ul. 8. mája
- **Moja kamarátka knižka** – pre deti z Detského domova
- **Z rozprávky do rozprávky** – čítanie rozprávok – pre deti z Detského domova
- **Exkurzia** žiakov ZŠ na Ul. Komenského (9. roč.)
- **Informačná výchova** pre žiakov 5. ročníka ZŠ Nižný Mirošov

Nadežda Mičáková

ODDELENIE AKO HO (NE)POZNÁTE

V tejto rubrike oddelenie bibliografie a regionálnej literatúry, postupne predstavuje rozličné typy regionálnych dokumentov s ich stručnou charakteristikou a využiteľnosťou pre každého, kto chce hlbšie poznať nádherný poddukliansky región, jeho históriu a súčasnosť, jeho malebné zákutia, ktoré sa snúbia s pohostinnosťou a láskavosťou ľudí v tomto regióne. Veríme, že si ctený čitateľ nájde cestu do knižnice a načerpá a prehĺbi si svoje vedomosti o tomto regióne aj prostredníctvom uvedeného knižničného fondu.

ZBORNÍKY O REGIÓNE SVIDNÍK

Nielen druhá svetová vojna, ale aj prvá svetová vojna priniesla v regiónoch východného Slovenska tak materiálne škody ako aj mnoho ľudských obetí. Toto všetko je zúročené v podobe pamätníkov, pamätných miest, vojnových hrobov a vojenských cintorínov a pohrebísk venovaných obetiam prvej svetovej vojny. V poznávaní vojenských cintorínov z tohto obdobia najmä na východnom Slovensku sú „biele miesta“ cintorínov a vojenských hrobov, ktoré donedávna neboli dostatočne zmapované, a preto sa im častokrát nevenovala náležitá pozornosť zo strany miest a obcí. Týka sa to aj oblastí na slovensko-poľskom pohraničí. V roku 2005 vydala Regionálna rozvojová agentúra (RRA) vo Svidníku užitočnú publikáciu Prvá svetová vojna : **Pozabudnuté cintoríny ; Pierwsza wojna światowa : Zapomniane cmentarze**, ktorá sa môže charakterizovať aj ako zborník, lebo obsahuje viacero príspevkov na túto tému od rozličných autorov. Publikáciu navrhli a zostavili: Ing. Miron Mikita (riaditeľ RRA), Michal Bača, Ing. Gabriela Bilaninová, Mgr. Lenka Strambová. Je napísaná v slovenskom a poľskom jazyku, je súčasťou rovnomeného projektu. Publikáciu podporila Karpatská nadácia. V úvode sa konštatuje, že „podnetom na realizáciu projektu bola túžba nájsť hroby našich predkov, ktorí padli počas prvej svetovej vojny.“

Z obsahu sa dozvieme autorov a názvy jednotlivých príspevkov, či štúdií. Napr. Ing. **Bartolomej Baláž**, CSc. približuje význam horských prechodov v Karpatoch vo vojnových operáciách v príspevku **Horské prechody na rozhraní západných a východných Karpát a ich význam vo vojnových operáciách**. **Marián Lukáč** rozoberá situáciu v Európe pred prvou svetovou vojnou v príspevku **Európa na prahu prvej svetovej vojny – očakávania a ilúzie**. Značný regionálny aspekt má štúdiá **Igora Slepceva** (dlhoročného výskumného pracovníka a historika Vojenského múzea vo Svidníku, in memoriam, pozn. autora článku) pod názvom **Prvá svetová vojna na východnom Slovensku v rokoch 1914-1915** (s. 14-40), v ktorej popisuje Karpaty a Dukliansky priesmyk ako dejisko rozsiahlych bojov medzi rakúsko -uhorskou armádou a ruskou armádou. Dozvieme sa napr. o tom, že: „Za svetovej vojny v rokoch 1914-1915 pri invázii Rusov, aj v bojoch v okolí, obec Svidník mnoho utrpela. Pri druhom vtrhnutí Rusov do Svidníka, najkrvavejšie boje boli na Kasteliku, Makovici a Čiernej hore. Vrch Kastelik nazvali Rusi Vrchom smrti, lebo pri útokoch stratili na ňom veľmi mnoho vojska. Dôkazom toho, že v tomto bojovom pásme padlo na oboch stranách mnoho vojakov je, že v chotári

každej okolitej obce sú vojenské cintoríny. Nový úder Rusov nasledoval 19. marca 1915. Najťažšie boje boli na Čiernej hore a Makovici vo Svidníckom okrese. Nápis na skromnom pomníku v Jurkovej Voli prezrádza, že padlo 3 428 príslušníkov ruského a rakúsko-uhorského vojska.“

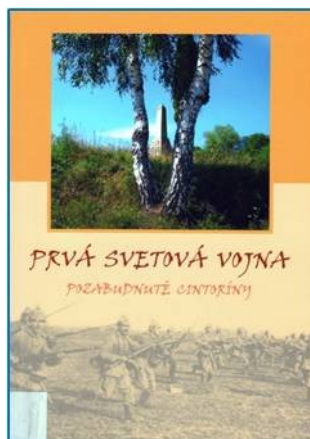
Aj ďalšia rozsiahla štúdia **Miroslava Buraľa a Igora Slepčova Vojenské cintoríny z prvej svetovej vojny na východnom Slovensku** (s. 70-101) je z regionálneho hľadiska veľmi významná, lebo dáva prehľad o budovaní vojenských cintorínov, vojenských hrobov v regióne Svidník a Stropkov a v regiónoch východného Slovenska. Z uvedenej štúdie sa dozvieme napr., že „na území okresu Svidník ostalo po bojoch v rokoch 1914 až 1915 viac ako 50 vojenských cintorínov a pohrebísk, kde je pochovaných 4 550 vojakov v takmer 1400 hroboch. V meste Svidník sú dva vojenské cintoríny. V Nižnom Svidníku bolo pochovaných 437 a vo Vyšnom Svidníku 360 vojakov. Mesto Svidník zabezpečilo základnú rekonštrukciu týchto cintorínov. V roku 2005 za účinnej podpory Rakúskeho čierneho kríža a Ľudového zväzu starostlivosti o nemecké vojnové hroby vykonala Spoločnosť starostlivosti o vojnové hroby na Slovensku so sídlom v Prešove ďalšiu úpravu.“ Ďalej sú uvedené a stručne popísané vojenské cintoríny v obciach Bodružal, Cernina, Mlynárovce, Kurimka, Jurkova Voľa, Nižný Orlík, Kečkovce, Hunkovce, Krajná Porúbka, Krajná Poľana, Ladomirová, Medvedie, Príkra, Nižný Komárnik a pod. V regióne Stropkov sú uvedené cintoríny v Stropkove a v obciach Chotča, Breznica, Korunková, Tisinec a Turany nad Ondavou. Súčasťou štúdie je aj Tabuľkový prehľad počtu hrobov a pochovaných v jednotlivých regiónoch východného Slovenska. Veľká vďaka patrí kolektívu pracovníkov RRA za to, že ako sami konštatujú v závere publikácie, „sa pokúsili urobiť prvý krok, skompletizovať dostupné údaje takmer zabudnutej časti našej histórie a pripomenúť všetkým zainteresovaným, aké veľké dlhy máme pri zachovávaní pamiatky a úcty na obeť prvej svetovej vojny.“ Publikácia je obrovským prínosom nielen pre historikov, výskumných pracovníkov v oblasti vojenskej histórie, ale aj pre študentov stredných a vysokých škôl, pedagógov - dejepisárov, kronikárov, ale aj pre ostatných záujemcov. Obsahuje veľa dobových i súčasných fotografií. Veríme, že si ctení čitatelia i ostatní záujemcovia nájdu čas a zalistujú si v tejto jedinečnej publikácii, aby si rozšírili svoje vedomosti aj z tejto oblasti našej histórie. Veď poznanie regionálnej histórie patrí k lokálpatriotizmu každého z nás. Publikácia sa nachádza v oddelení bibliografie a regionálnej literatúry Podduklianskej knižnice vo Svidníku.

Emília Kudlová

pokračovanie v ďalšom čísle

Pamätná tabuľa na vojenskom cintoríne v Nižnom Svidníku

Pomník z 1. svetovej vojny v Gíraltovciach

Regionálne osobnosti

Každý kraj, mesto, či obec má osobnosti, ktoré sa v historickom vývoji spoločnosti, ale aj v súčasnosti zaslúžili o rozvoj určitej oblasti spoločenského života a svojím menom sa preslávili nielen doma, ale aj za hranicami svojej vlasti. Hovoríme im **REGIONÁLNE OSOBNOSTI**. Poznať takéto osobnosti svojho regiónu patrí ku všeobecnej vzdelanosti a hrdosti každého občana. Je treba chrániť ich kultúrne a duchovné dedičstvo pre terajšie i budúce generácie ako nevyčerpatelnú studnicu vedomostí, kultúry, zručnosti a vzdelanosti nášho ľudu v kraji pod Duklou. A práve toto je cieľom uvedenej rubriky, v ktorej predstavujeme osobnosti z regiónu Svidník z rozličných oblastí spoločenského života.

Štefan Hanuščin spisovateľ a lekár

Narodil sa 7.11.1924 v obci Poráč, okr. Spišská Nová Ves, v rodine baníka. Od dvoch rokov ho spolu s dvoma súrodencami vychovávala matka, otec odišiel za prácou do Ameriky, odkiaľ sa nevrátil. Stredoškolské vzdelanie získal na Gymnázium v Prešove (1940) a v Spišskej Novej Vsi (1945). V r. 1953 skončil Lekársku fakultu Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Pracoval ako lekár - stomatológ v Košiciach, Svidníku (1954-1973) a v Bardejove (od r. 1973). Občanom mesta Svidník a okolia je Štefan Hanuščin známy predovšetkým ako lekár „zubár“, niektorým možno menej známy ako spisovateľ. Ako lekár – stomatológ prišiel do Svidníka v r. 1954, aby tu zúročil svoje povolanie. Pre svoj veľmi ľudský a lekárske odborný prístup k pacientom a k ľuďom vôbec medzi miestnym obyvateľstvom rezonoval ako „náš“ obľúbený lekár. Aj jeho zásluhou sa zdravotníctvo v okrese Svidník dostalo na odbornú úroveň. Mal značný podiel na rozhodovaní a riešení problémov, ktoré sa týkali výstavby novej Nemocnice s poliklinikou vo Svidníku. Svidník

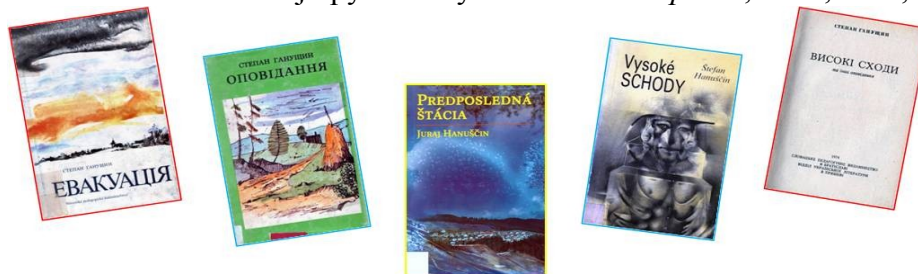

pre Štefana Hanuščina to nebola len zubná ambulancia. Stretával sa tu so zaujímavými ľuďmi, so skutočnými majstrami pera – Michalom Šmajdom, Štefanom Hostiňákom, ktorí pracovali v Múzeu ukrajinskej kultúry vo Svidníku. Práve títo ľudia, ale aj mnoho ďalších, boli mu oporou v jeho literárnych začiatkoch. Štefan Hanuščin píše prózu, najmä poviedky, v ukrajinskom jazyku, divadelné hry, je známy i ako publicista. Jeho tvorba je uverejňovaná na stránkach periodík Družno vpered, Nove žyttja, Duklja, Literárny týždenník a v ľudových kalendároch. Bol členom Spolku ukrajinských spisovateľov Slovenska. Patrí k tým spisovateľom, ktorí píšu o tom, čo sami prežili alebo čoho sami boli svedkami. Vo svojej tvorbe vykresľuje nielen osudy svojho najbližšieho okolia, ale rozoberá aj všeludské problémy, zobrazuje človeka s dobrými i menej dobrými vlastnosťami. Pre jeho poviedky je charakteristická pravdivosť, hlboký lokálpatriotizmus, demokratickosť, humanizmus, dynamika udalostí a hlboká znalosť psychiky ľudskej duše. Prvá kniha uzrela svetlo sveta v r. 1974 pod názvom **Vysoki schody ta inši opovidannja** (Vysoké schody a iné poviedky). V nej sa autor predstavil ako lekár – humanista, ktorý stojí na strane ukrivdených a životnými peripetiami poznamenaných ľudí. Do tejto knihy vložil autor praktické skúsenosti lekára. O tom svedčia aj samotné názvy jednotlivých poviedok, ako napr. Včenyj pacient (Učennivýj pacient), Neščastja (Neščastie), Korysna

chvoroaba (Užitočná choroba) a ďalšie. Kniha právom získala popularitu u čitateľov a priazeň kritiky, lebo v nej autor zobrazuje psychológiu nášho Rusína. Je preto taká hodnoverná a úchvatná, lebo autor vychádzal zo známej múdrosti, že niet ľudí s malými osudmi. V každom človeku drieme román a jeho život si zaslúži literárnu úvahu, keď ho náležite psychologicky spracujeme a umelecky vmotivujeme. A práve tak pristupuje k písaniu svojich poviedok aj Štefan Hanuščin. Inšpiráciou je mu sám život. Uvedená kniha vyšla aj v slovenčine v r. 1989 pod názvom **Vysoké schody**. V r. 1981 vyšla druhá zbierka poviedok pod názvom **Opovidannja** (Poviedky). V nej autor zobrazuje širokú škálu problémov: vojna, boj za mier, byrokracia, malomeštiactvo, karierizmus, egoizmus, osud mladých ľudí v čase Slovenského národného povstania, krása duše pracujúceho človeka a pod. Na napísanie ďalšej knihy, ktorá vyšla v r. 1988 pod názvom **Evakuacija** (Evakuácia), bol autorovi inšpiráciou vojnou zničený kraj pod Duklou. Kniha má dve poviedky, v ktorých je zobrazený povojnový život našej dediny a mladej inteligencie, ktorá prišla do zruinovaného podduklianskeho kraja. V roku 2000 vydal knihu **Nerestná Magdaléna : Na motívy nerestnej povesti zo stredovekého Bardejova**, ktorá vyšla v slovenčine v Prešove a vydalo ju vydavateľstvo CUPER. Tvorba Štefana Hanuščina bola publikovaná aj v slovenčine, češtine, maďarčine, ruštine a poľštine. Niektoré jeho poviedky boli uverejnené v zborníkoch Pod spoločným nebom (1979), Korene (1990), Veselka Karpat (1990). Profil jeho života a tvorby môže záujemca nájsť v už spomínaných periodikách, v zborníkoch Ukrajinská literatúra v ČSSR (Bratislava, 1981), Literaturni portrety ukrajinsk'kich pys'mennykiv Čechoslovaččyny (Prešov, 1989), v slovníku Krajeznavčyj slovnyk rusyniv-ukrajinciv. Prjašivščyna (Prešov, 1999), v publikácii Rukoväť literatúry (Bratislava, 1998), v monografii Jaroslava Džoganíka pod názvom Epické impresie (Užhorod, 2006) a v ďalších. Štefan Hanuščin napísal aj niekoľko rozhlasových hier. Známa je aj jeho publicistická aktivita. V autorových šľapajách pokračoval aj jeho syn Juraj Hanuščin (1958-1994). Predčasná smrť nedovolila mladému, literárne veľmi talentovanému synovi pokračovať v začatej literárnej tvorbe. Štefan Hanuščin vydal synove poviedky in memoriam v r. 1997 pod názvom **Predposledná štácia**. Poviedky sa o. i. tematicky a obsahovo viažu aj k Svidníku a jeho okoliu, kde mladý Juraj sa narodil, študoval na gymnáziu a navštevoval Nižný Orlík, Vyšný Orlík a okolie, teda po matke kraj jeho starých rodičov. Štefan Hanuščin veľmi rád chodil do okresu Svidník, kde ako sa sám vyznal na besede, ktorú s ním pre čitateľov v októbri 1999 zorganizovala Podduklianska knižnica vo Svidníku, sa cíti ako doma. Na okraj spojenia lekárskej praxe s literárnou tvorbou povedal, že každý človek je v istom zmysle neobjavený kontinent a lekár a spisovateľ ho objavuje. Zomrel 6.2.2005 v Bardejove.

Použitá literatúra

- Dudáš, Andrej. 1999. Stretnutie so spisovateľom. In *Dukla*, 1999, roč. 9, č. 45, s. 3.
 Hanuščin, Štefan. 1998. Syn napísal, otec vydal. In *Dukla*, 1998, roč. 8, č. 11, s. 4.
 [Kudlová, Emília]. 1999. Štefan Hanuščin. Spisovateľ a lekár. In *Kultúrník*, 1999, roč. V, č. 12, s. 5.
 - V rubrike Osobnosti regiónu
 Maľcovská, Mária. 1988. Lekar z dušeju pys'mennyka. In *Družno vpered*, 1988, č. 11, s. 10-11.

Police plné kníh

Nájdete v našej knižnici

CAMERON, Bruce W.: Psie poslanie. Román pre ľudí.
Bratislava : Ikar, 2013. - 261 s.

Autor tohto bestselleru W. Bruce Cameron je presvedčený, že pes sa môže narodiť viackrát za sebou, aby dostal šancu zdokonaľovať sa v rozličných zručnostiach a v chápaní ľudského správania. Psie poslanie hľadá a nachádza odpovede na základnú otázku – prečo sme tu? – a netýka sa to iba štvornohých havkáčov. Duchaplný, precítený a neraz aj vtipný príbeh okrem príhod jedného psa počas viacerých životov ponúka aj psí pohľad na medziľudské a ľudsko-psie vzťahy. Okrem iného nám pripomína, že láska nikdy neumiera, skutoční priatelia nás nikdy neopustia a každé stvorenie má na svete svoju nezameniteľnú misiu.

ANGELO, Jack: Samoliečenie. Správnym dýchaním sa vyliečite, uvoľníte a rozšírite si vedomie. - Bratislava : Ikar, 2013. - 238 s.

Dýchame všetci a stále. Je to také jednoduché! A predsa tajomstvo života a uzdravovania, ktoré sa v dychu skrýva, si v každodennom živote takmer neuvedomujeme. Práve uvedomovanie si dýchania odjakživa tvorilo neoddeliteľnú súčasť autorovej liečiteľskej praxe. Zamieriava sa naň aj vtedy, keď pracuje so skupinami. Ako terapeut vie, že vedomé dýchanie zlepšuje dostupnosť liečivej životnej sily iným ľuďom. Táto dostupnosť je priamo úmerná tomu, ako si daný človek uvedomuje svätý zdroj energie v dychu. Pre liečbu to má kľúčový význam. Zistíte, že tajomstvom života a liečby je dych.

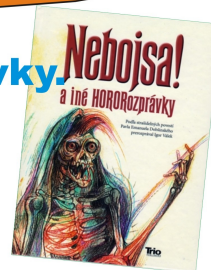
FEATHEROVÁ, Jane: Dlhá cesta k oltáru.
Bratislava : Slovenský spisovateľ, 2013. - 271 s.

Pútavá historická romanca o bratoch Sullivanovcoch, príslušníkoch šľachtického rodu z Blackwateru, ktorí si hľadajú nevesty za nezvyčajných okolností. Ich chorý strýko totiž spísal závet, podľa ktorého synovci zedia obrovský majetok iba pod podmienkou, že každý z nich zachráni padlú ženu tým, že sa s ňou ožení. Jasper Sullivan, piaty gróf z Blackwateru, sa topí v dlhoch, a tak mu neostane nič iné, ako splniť strýkovu výstrednú požiadavku...

VÁLEK, Igor : Nebojsa! a iné HORORozprávky.

Bratislava : TRIO Publishing 2013. - 88 s.

Ak aj vašich školákov lákajú (a príjemne ľakajú) tajomné príbehy, horory, upírske ságy či zombické historiky, tie najlepšie nájdú priamo v zlatom fonde slovenských ľudových rozprávok, ktoré pre nás uchovali zberatelia na čele s Pavlom Dobšínskym. Prinášame dnešnému detskému čitateľovi trinásť z nich (zakliate číslo 13!) v novej úprave a v novom šate súčasnej slovenčiny. Hmýria sa v nich štrašidlá a sily pekelné; draci, šarkany aj hadie potvory; ježibaby, strigôni, hrozný škriatok aj vlkolak...

Nadežda Mičáková

Jazykové omyly

V tejto rubrike sa venujeme otázkam jazykovej správnosti, cudzím slovám a frekventovaným nespisovným slovám, ktoré uvádzame spisovným náprotivkom, vychádzajúc z diela Krátky slovník slovenského jazyka, Bratislava 2003 a Príručka slovenského pravopisu pre školy a prax, Bratislava, 2005.

- ◆ Medzi slovami **krb** a **kozub** nie je významový, ale štylistický rozdiel. Slovo **krb** hodnotí slovník ako subštandardné, teda nespisovné, a namiesto neho ako spisovné slovo uvádza slovo **kozub**.
- ◆ Na pomenovanie človeka vyrábajúceho alebo predávajúceho výrobky z kože bol v slovenčine zaužívaný názov **remenár** a príslušné odvetvie sa nazývalo remenárstvo. Názvy **brašnár**, brašnárstvo sa k nám dostali z češtiny a vytlačili pôvodné slovenské výrazy. Preto výrobky z kože, ako sú kabely, tašky či kapsy, neoznačujeme českým slovom brašna.
- ◆ V bežnej, ale aj v oficiálnej komunikácii sme zaregistrovali zložené prídavné meno **životodárny**. Táto podoba však nie je správna. V spisovnom jazyku sa v časti -darný ustálilo krátke **a**, teda spisovná je podoba **životodarný**. Podobne je to napr. aj v slovách zákonodarný, blahodarný.
- ◆ Keď komunikujeme na internete, tak **chatujeme** alebo **četujeme**? Tento spôsob komunikácie je pomerne nový, ale pomenovanie takýchto písaných rozhovorov sa už udomácnilo. Sloveso četovať sa píše už zdomácneným pravopisom.
- ◆ Ak niekto z nás ochorie alebo necíti sa dobre, nie je to nič príjemné. V takej situácii si musíme odmerať **horúčku** alebo **teplotu**? Meriame si teplotu, pretože ešte nevieme, či máme horúčku alebo len zvýšenú teplotu.

Ľudmila Očipková

Viete, že... Viete, že...

- ◆ **bibliopsychológia** (gréc.) psych. vedný odbor zaoberajúci sa vplyvom čítania na duševný život človeka
- ◆ **bibliosociológia** (gréc.+lat.) súčasť knihovedy skúmajúca spoločenské pôsobenie knihy, tlače a pod.
- ◆ **bibliotéka** (gréc.) knižnica, zbierka kníh
- ◆ **bibliotekár** (gréc.) pracovník v bibliotéke; knihovník
- ◆ **bibliotekológia** (gréc.) knihov. súhrnné pomenovanie pre teóriu knihovníctva, bibliografie a náuky o knihe
- ◆ **bibliotekonómia** (gréc.) náuka zaoberajúca sa vedeckým spracovaním otázok organizácie a činnosti knižníc náuka o knihovníctve
- ◆ **biblioterapia** (gréc.) liečba čítaním
- ◆ **bichla** (nem.) hrubá, veľká, objemná kniha; knižisko
- ◆ **biogram** (gréc.) odsek, stať v encyklopédii, v slovníku a pod., obsahujúca stručné údaje o živote a diele určitej osobnosti, autora
- ◆ **B. L. S.** (skratka z angl. Bachelor of Library Science) bakalár knihovníckych vied v USA
- ◆ **bohemikum** (lat.) každé dielo vytlačené alebo vydané v Čechách v akomkoľvek jazyku; každé dielo v češtine bez ohľadu na miesto vydania a národnosť autora; každé dielo českého autora; každé dielo týkajúce sa Čiech a Čechov bez ohľadu na autora, jazyk a miesto vydania

Prameň: ŠALING, Samo – IVANOVÁ-ŠALINGOVÁ, Mária – MANÍKOVÁ, Zuzana. 1997. *Veľký slovník cudzích slov*. Veľký Šariš : SAMO – AAMM, 1997. 1310 s. ISBN 80-967524-0-5.

Zaujímavosti zo sveta kníh

alebo iné kuriozity

Andersenov prvý pokus o rozprávku. Rozprávku o lojovej sviečke, ktorá je zrejme prvým literárnym pokusom dánskeho rozprávkara Hansa Christiana Andersena, našli v oblastnom archíve v Odense, kde sa autor narodil.

Ako informoval denník Politiken, nálezcom bol miestny historik Esben Brage, ktorý si v októbri pri prehliadke škatule s písomnosťami z archívu všimol atramentom písaný text. Ako uviedol, hneď si uvedomil, že našiel niečo výnimočné. Podľa denníka Politiken ide o kópiu rukopisu, originál sa zrejme stratil. Na 700-slovnom dokumente je aj venovanie vdove po miestnom vikárovi, pani Bunkeflodovej - susede odnaproti, ktorú Andersen ako dieťa navštevoval, aby jej čítal alebo si od nej požičiaval knihy. Dánski odborníci Andersenovo dielo, rukopis skúmali a na základe toho dospeli k názoru, že Andersen ho mohol napísať ako školák v rozpätí rokov 1822-26. Prvotina je napísaná veľmi jednoduchým štýlom a má ešte ďaleko do elegancie neskorších Andersenových rozprávok, konštatuje stanica BBC. Odborník na Andersena Ejnar Stig Askgaard označil objav prvotiny za senzáciu a zdôraznil, že niet pochybností o autorstve. Andersen sa narodil v roku 1805 v Odense. Prvé dielo mu vyšlo v roku 1829. Do smrti v roku 1875 napísal stovky rozprávok, ktoré boli preložené do viac ako 100 jazykov sveta.

Miška Uličná rozpráva, číta, píše aj spieva odzadu. 12-ročná dievčinka pochádza zo Žiaru nad Hronom a tento zvláštny talent zdedila po starom otcovi.

„Keď som začula Mišku hovoriť odzadu, vybavili sa mi spomienky na detstvo. Vtedy som takto hovorené slová počula u otca. Zaujímavé je, že aj on začal rozprávať odzadu ako dvanásťročný,“ hovorí Miškina mama, ktorá je presvedčená, že jej dcéra kurióznym talentom zdedila po starom otcovi. „Dodnes nechápem, ako to niekto dokáže. Veľakrát som to skúšala, no podarilo sa mi povedať len jednoduchšie slová. Ale celé vety?“ Mama spočiatku Miške neverila, myslela si, že to len náhodne spája nejaké písmenká. „Tak som ju vyskúšala. Slová som si napísala na papier a odkontrolovala som ju. Vždy jej to vyšlo.“

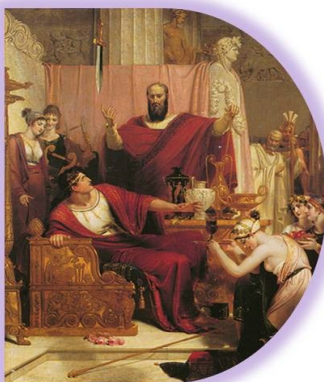
Miška nielenže plynulo hovorí odzadu bez akéhokoľvek zaváhania, či rozmýšľania, ale aj spieva, číta, píše a zároveň aj rozumie, nech jej poviete akékoľvek slová odzadu. Najkurióznosťou na tom všetkom je, že odzadu dokáže hovoriť aj v anglickom jazyku. Inšpirovalo ju Kráľovstvo krivých zrkadiel. „Tá rozprávka sa mi veľmi páči. A keďže aj starký tak vie rozprávať, chcela som si to vyskúšať. Vyskúšala som a potom som to zrazu vedela,“ hovorí Miška, akoby išlo o úplnú samozrejmosť „Nerobí mi problém hovoriť odzadu akékoľvek slová. Ale nikto mi nerozumie. Možno bude starký. Od jari je na chate, keď sa vráti, tak uvidím,“ teší sa na chvíľku, kedy ho ohúri ich spoločným jazykom.

Výrazy, ktoré preklenuli tisícročia

V tejto rubrike na pokračovanie uverejňujeme tzv. výrazy (frazeologizmy), ktoré prekonal tisícročia a používame ich dodnes aj v hovorovej reči.

DAMOKLOV MEČ – ustavične hroziace nebezpečenstvo

V r. 366-344 pred n.l. vládol na Sicílii tyran Dionýsios, ktorý sa k moci dostal tak, že ako dôstojník obvinil z velezrady iných dôstojníkov a postupne odstraňoval odporcov, až sa nakoniec aj iných spolupracovníkov i stal samovládcom. Spôsob, nedal mu však spávať, žil v dvore žil istý Damoklés, ktorý pochlebovaním a poníženým pri jednej slávnosti majetku, moci a majestátu iste nik nie je blaženejší, by nechcel aspoň na skúšku vlastnej koži. Dionýsios na ktorej Damokla posadil za vybraní krásni mládenci. si nevšimol, že nad jeho

konskom vlase ostrý meč, ktorý hrozí, že každú chvíľu môže na neho spadnúť. Preto prosil, aby ho vládca zbavil pocty, ktorá mu tak lichotila. Dionýsios dal takto najavo, že človek, ktorému hrozí stály strach, nemôže byť šťastný a spokojný so svojim osudom, aj keď jeho život napohľad vyzerá závideniahodne.

odporcov, až sa nakoniec ktorým sa dostal k moci, stálom strachu. Na jeho si svoje postavenie vyslúžil posluhovaním tyranovi. Keď predniesol prejav plný chvály Dionýsia, nad ktorého vraj tento sa Damokla spýtal, či spoznať toto šťastie na nariadil usporiadať hostinu, vrch stola, a obsluhovali ho Damoklés bol šťastný, kým hlavou visí zo stropu na

Preto sa Damoklov meč stal symbolom nebezpečenstva, ktoré neustále hrozí tyranovi a v prenesenom zmysle slova aj symbolom nebezpečenstva, nečakaných nepriaznivých situácií, ktoré môžu stihnúť ktoréhokoľvek človeka aj dnes.

Obrázok získaný na stránke

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:WestallDamocles.JPG>

DANAJSKÝ DAR

Danajský dar, t.j. dar venovaný od Danaov; bol ním drevený kôň, pomocou ktorého Gréci dobyli Tróju. nech je to čokoľvek, bojím sa Dnes: každý podozrivý dar, od škody než úžitku.

Márne Láokoón varoval Trójanov: Danaov, i keď prinášajú dary, ktorého možno očakávať viac

Danajský dar – dar, preukázaná služba, ktoré prinášajú skazu, záhubu, nešťastie, nebezpečný dar, nebezpečná zákerná služba niekomu.

Prameň: Mičáková, Nadežda. 1997. *Výrazy, ktoré preklenuli tisícročia I. : výberová bibliografia.* Svidník : Podduklianska knižnica, 1997. 39 s. ISBN 80-85147-25-4.

Netradičné knižnice

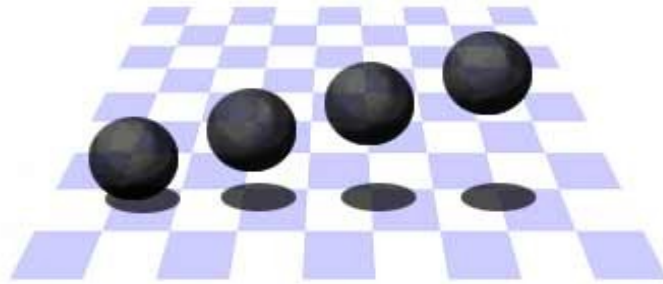
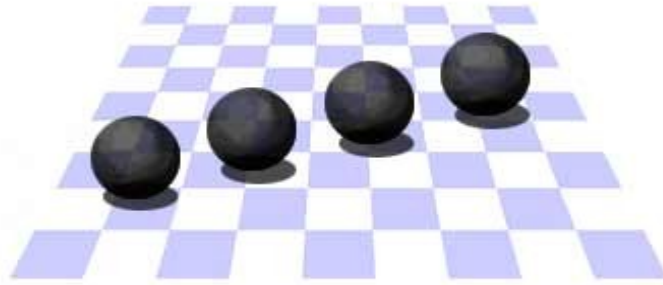

Knižnica na autobusovej zastávke v Nemecku

<https://www.facebook.com/knihovna.chrastany?fref=ts>

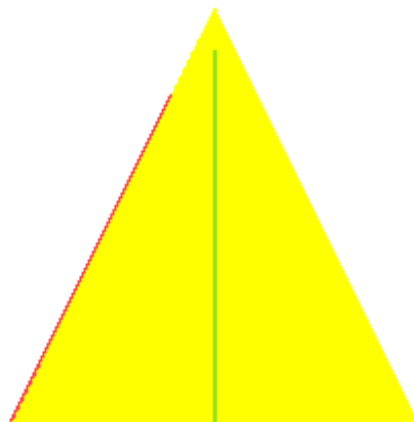

Čas na zábavu

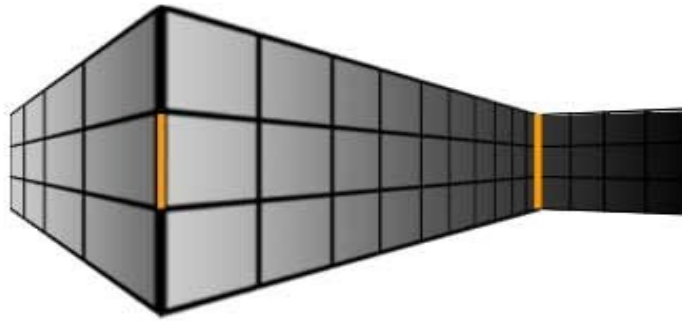

Všimnite si, že na prvom obrázku guličky ležia na podložke, zato na druhom obrázku sa guličky vznášajú nad podložkou. Ale keď si odmyslíte nimi vrhané tieň, zistíte, že na obidvoch obrázkoch sú guličky umiestnené rovnako.

Ktorá úsečka je dlhšia?
Červená alebo zelená?
Obidve sú naozaj rovnako dlhé.

Ďalšia ilúzia – ktorá úsečka je dlhšia?

Zdroj: http://web.quick.cz/iveta_kulhava/Opticke-klamy.htm

Do obrazca dopĺňajte čísla od 1 do 9. V každom riadku, stĺpci alebo vo vnútornom štvorci 3x3 (zvýraznenom hrubými čiarami) musia byť všetky čísla od 1 do 9. Žiadne číslo sa v riadku, stĺpci ani vo štvorci 3x3 nesmie opakovať.

SUDOKU

1	3	4				7		
			4	1			6	
5			9		7	1		
	7	2		6		9	1	
3	5		1			4	7	
6			7				5	2
	1		5		6	8		
				7	1		9	
2	6			3	9			

	9		5					4
	6		7		2	9		
		5		9		7	6	
7	5		8	2	3	1	4	
					1			
	8	1			5		9	
				4		2	3	
2		4			9			1
	3			1				

Podduklianský knihovník vydáva Podduklianská knižnica vo Svidníku, 8. mája 697/55, 089 01 Svidník, <http://www.podduklianskakniznica.sk/>, e-mail: metodika.sk@gmail.com, tel.: 054 7882191. Zodp. red.: Mgr. Kamil Beňko. Zostavila: Bc. Ľudmila Očipková, Nadežda Mičáková